

LES MINES D'ARGENT DE LES MUNTANYES DE PRADES

L'Arxiu dels ducs de Medinaceli ha conservat, a la ciutat de Sevilla, per raons de diferents herències familiars, notables documents per a l'estudi de la història hispànica, entre aquesta documentació hi ha un fons d'origen català, en part de gran interès per a les terres tarraconines: l'arxiu del Comtat de les Muntanyes de Prades i de la Baronia d'Entença. Aquesta documentació ha estat investigada i en una petita part donada a conèixer mercès a la tasca de recerca del Departament de Paleografia de la Universitat Hispalense i a la consegüent publicació de tres interessants treballs. En un primer s'edita la regesta de seixanta-sis documents del Comtat de les Muntanyes de Prades des de la seva fundació (1153) fins a la presa de possessió del mateix per l'infant Pere, després de la permuta feta amb el seu germà Ramon Berenguer (1342)¹; en un segon treball es publiquen quarantavuit registres d'altres tants documents de la baronia de la família Entença, des dels seus orígens fins a la venda d'aquest senyoriu al comte rei Jaume II (1173-1324)², i un tercer és l'estudi i edició de les Ordinacions promulgades (1343 i 1348) per l'infant Pere, comte de les Muntanyes de Prades i destinades a millorar l'explotació i administració de les mines d'argent, existents o de nova descoberta, situades a l'àmbit geogràfic del comtat, segons les novelles tècniques i experiències apor-

1. LÁZARO DE LA ESCOSURA, PILAR: *El condado de Prades: contribución al estudio de sus documentos*, «Historia. Instituciones. Documentos» (Sevilla), III (1976), 347-396.

2. ROMERO TALLAFIGO, MANUEL: *El señorío catalán de los Entenza a la luz de la documentación existente en el Archivo Ducal de Medinaceli (Sevilla) Años 1173-1324*, «Historia. Instituciones. Documentos» (Sevilla), IV (1977), 515-582.

tades pels minaires sards, hàbils explotadors dels jaciments d'argent existents a aquella illa mediterrània ³, i que per alguns historiadors fou la motivació de la conquesta catalana (1324)⁴.

Cal considerar si aquesta renovació amb un millor aprofitament de les antigues mines i la descoberta de noves va poder influir a la permuta de propietats entre els infants Pere i Ramon Berenguer, amb tot no creiem que aquesta fos l'única motivació d'aquest bescanvi, el qual no podem, per avui, donar-li una explicació vàlida, historiogràficament, recolzada per una justificació documental i no simplement pels suggeriments motivats per una permuta tant insòlita com és la feta entre els infants Pere i Ramon Berenguer ⁵.

Poc sabem de la importància d'aquestes explotacions a l'edat mitjana, així com d'altres venes situades a aquestes serralades, sols Eufemià Fort i Cogul va publicar, fa anys, un opuscle ⁶, en el que s'aporten interessants notícies de la mineria als termes municipals de la Selva del Camp i de l'Albiol. Aquest treball insinua la possibilitat de que aquest conjunt de jaciments fossin coneguts i explotats pels romans i després pels musulmans, a la vegada que assenyala la importància historiogràfica de la paraula «argentaria» que consta a la carta de població com a topònim de la Selva del Camp ⁷.

Han passat els anys i la importància de les vetes minerals de les muntanyes de Prades no han encuriósit als historiadors, tot i la importància d'aquestes explotacions i les novetats tecnològiques que s'havien produït als inicis del segle XIV, que foren valorades positivament a la seva època, fet que ho palesa el que les Corts castellanques celebrades a Briviesca (1381) van destacar la transcendència de l'aprofitament de les mines d'or, argent i altres metalls tal como ho havia ordenat l'infant Pere, explotacions que s'havien de considerar modèliques. El rei Joan I de Castella valorava positivament les franquícies otor-

3. ROMERO TALLAFIGO, MANUEL: *Ordenanzas para la explotación de la plata en el Condado de Prades y Baronia de Entenza (Años 1343-1352)*, «Historia. Instituciones. Documentos» (Sevilla), VI (1979), 325-340.

4. CABESTANY, JOAN-F.: *Expansió catalana per la mediterrània*, Editorial Bruquera, Quaderns de Cultura, 24, Barcelona, 1967, pp. 49 i ss.

5. ROMERO TALLAFIGO, MANUEL: *Ordenanzas...*, p. 326.

6. FORT I COGUL, EUFEMIÀ: *La mineria a la Selva en el segle XIV*, Analecta Selvatana, 16, La Selva del Camp, 1959, 35 p.

7. FORT I COGUL, EUFEMIÀ: *La mineria...*, p. 9.

gades pel Comte de les Muntanyes de Prades, les quals havien permès duplicar, en pocs anys, el rendiment econòmic del seu senyoriu⁸.

Les mines d'argent de les muntanyes de Prades tenen, el nostre criteri, una altra problemàtica, així mateix ignorada i oblidada per la historiografia, i que cal relacionar amb la importància i continuïtat del Wali musulmà de Siurana, base militar avançada, proa i mirador contra la penetració cristiana dirigida en direcció a Lleida i Tortosa. La resistència de Siurana fins a l'any 1153, darrer bastió islàmic a Catalunya, l'hem d'explicar com el resultat de la riquesa que es podia assolir a aquesta zona, abundant en minerals no sols d'argent, els quals van contribuir a acumular un ufanós tresor i aconseguir una sanejada hisenda en poder del reietò musulmà de Siurana.

Crec que l'arqueologia i la història medieval i moderna tenen un bon camp de treball amb l'estudi de la mineria, de la seva riquesa i de les tècniques emprades a l'explotació dels jaciments, així com la seva projecció econòmica com a suport entre altres fets històrics de la resistència militar del Wali de Siurana o de la rentabilitat del senyoriu del Comtat de les Muntanyes de Prades.

JOAN-F. CABESTANY FORT

8. ROMERO TALLAFIGO, MANUEL: *Ordenanza...*, p. 325.